

POZNÁVANIE, PREŽÍVANIE A HODNOTENIE SVETA

Poznáváním, prežívaním a hodnotením sveta sa snaží Zdislava Holomíčková predchádzať ohrozeniu života na Zemi, ktoré v sebe nesú nepriaznivé dôsledky civilizačných javov v živote spoločnosti. Odpoveď na otázky spojené s poznávaním prírody, ekologických vzťahov s citlivými vzťahmi medzi ľuďmi. Všetky tieto odpovede hľadá autorka spoločne so žiakmi v zaujatom premýšľaní.

„Základem tohto bytostného poznávání je tvořivé myšlení, které překračuje navyklá schémata a nese v sobě náznak řešení do budoucnosti. Mnohohledový přístup k životu vyžaduje nezbytnou syntézu poznatků - vůli k aktivnímu uchopení látky a současné ke komplexnosti a koncepčnosti. Proto vzrůstá důraz na schopnost dívat se pod povrch věcí a jevů, aktivně k nim přistupovat a mít odvahu hledat a experimentovat.

... Tato cesta za poznáním je plná opravdovosti a vážnosti a vede od povrchu věci a jevů k jejich podstatě. Zpřístupňuje ji komplexní estetika, etická a duchovní výchova, která staví na seznamování se a spřizňování s domovem zvaným svět, na spoluúčasti při poznávání tohto světa a na vytváření pocitu osobní zodpovědnosti za život. Tomu napomáhá cílevědomá výchova k lidství a ke svobodě spolu s otevíráním tvořivých sil v člověku. Aktivní styk s uměním zde umožňuje lépe uchopit celistvost bytí, niterně kultivovat člověka a připravovat ho pro budoucnost... (1, s. 163).“

O metóde poznávania, prežívania, hodnotenia sveta a chápania detského výtvarného prejavu: Z. Holomíčková udáva, že jej metóda je prostriedkom k premene dieťaťa na citlivú a premýšľajúcu bytosť. Východiskom tohto prístupu je horizont detského videnia sveta. Premieta sa do niekoľkých vrstiev, sveta prírody, sveta vytvoreného človekom, sveta ľudí, vesmíru a do sveta znakov a mýtov. Celý program poznávania, prežívania a hodnotenia sveta tvorí päť vrstiev. Vrstiev tvorených prírodou, prostredím vytvoreným človekom, samotným človekom, vesmírom a znakmi.

Na rozdiel od tradičného námetu sa tu ponúkajú podnety k úvahe, ktoré umožňujú osobité spôsoby ich riešenia. Zvolené témy sa potom skúmajú z pohľadu všetkých vrstiev. Prostredníctvom výtvarných činností dieťa objavuje jednotlivé vzťahy a súvislosti a postupne si z nich skladá pohľad na svet, ktorý je mnohotvárný a mnohvrstvový. Zdanlivo opakovaná stavba projektu sa každým ďalším celkom mení. Dieťa vychádza z cesty už známej, ale pri inej téme objavuje nové pohľady.

Prostriedkom cesty k poznaniu je *problémové vyučovanie*¹, ktoré má charakter postupného približovania sa k jadrú otázok, či témam z najrôznejších prístupových ciest. Nesie v sebe významné momenty, slobodu prejavu, s ktorou sa žiak stotožňuje. Ďalej v sebe nesie pluralitu riešení, kde len máloktoý postup je úplne chybný. Dokáže tak dosiahnuť ďaleko lepšie výsledky, pochopiť a vidieť viac, než mnohý dospelý za celý život. Vďaka týmto skúsenostiam si žiak postupne nachádza vlastné miesto vo svete a z tohto miesta naväzuje vzťahy ku všetkému, čo ho obklopuje. Základom projektu sú dôkladné odborné znalosti a prísny poriadok. (2)

Ako uvádza: Z. Holomíčková „...pro komplexní estetickou, etickou a duchovní výchovu je nejpodstatnější hloubka, do níž je učitel schopen spolu s dítětem nahlédnout. Učitel tému premyslí z různých strán, vydeľuje jeho obsah a všeobecné aspekty, triedi ich a dáva im charakter dosiahnutého cieľa, ktoré by mal žiak objaviť (3, s. 165).“

Náročnosť týchto krokov postupne graduje. Súčasne sa vynára výtvarný jazyk, ktorým môžeme tému riešiť, alebo to nechať na dieťati, aby si našlo vlastný jazyk a tak vznikne *pevná kostra projektu*, ktorá sa potom voľne odvíja. Podstatným prínosom pre jeho priebeh je vlastná aktivita žiakov, ktorá sa môže prejaviť i verbálne. Projekt sa stáva príbehom, prispôsobuje sa myšlienkovému svetu detí, nadväzuje na ich objavy, rozvíja ich záujmy. V rámci takejto stavby projektu, pedagóg pomenováva problémy a hľadá pre ne konkrétne výtvarné vyjadrenie témy. Dieťa skúma vlastné pocity, vyjadruje ich obrazom i slovom.

Motivácie rozoznivanú emocionálne zložky myslenia a detskému výtvarnému prejavu dávajú krehkosť a duchovnosť. Málokto tuší, aká premyslená a dôsledná metóda učiteľa je v pozadí celého procesu. Metóda Z. Holomíčkovej nás nadchla svojím empatickým prejavom k problematike človeka a spoločnosti žijúcich v jednom veľkom svetovom spoločenstve. „*Svět je báječné místo k objevování! V hledání a objevování je radost, hra, nenásilnost a třeba i nevážnost. ... Učitel tu neotvírá dveře tajemství dokořán - nechává pootevřenou malou skulinku, aby dítě jen nahlédlo a samo toužilo vracet se a podívat se hlouběji. ...*

Aby mělo dítě touhu objevovat, musí zažít radost ze sebe a svých schopností. Tento zážitek sebeúcty je podmíněn celkovým klimatem mezi žáky, především však učitelovým přístupem k dítěti. Odtud, ze vztahu lásky, dítě získává důvěru a odvahu k otevřenosti, jež někdy působí jako zázrak (4, s. 43). “

Záver podkapitoly o poznávaní, prežívaní a hodnotení sveta uzatvárame citátom od: Ernsta Rottgera, ktorým sme sa nechali inšpirovať v práci Z. Holomičkovej o tom ako hovorí: „Člověk je jako zalepená kniha. S úžasem se může číst, když se podaří ty slepené stránky uvolnit.“ (5)

Poznámky

- 1 Problémové vyučovanie - učenie formou riešenia problémov.
FRIDMAN, Libor. *Problémové vyučovanie v esteticky zameraných predmetoch*. Banská Bystrica : Metodicko-pedagogické centrum, ISBN 80-8041-464-5.

Zoznam bibliografických odkazov:

- (1) ROESELOVÁ, Věra. *Proudy ve výtvarné výchově*. Praha : SARAH, 2000. s. 163. ISBN: 80-902267-3-6.
- (2) tiež
- (3) ROESELOVÁ, Věra. *Proudy ve výtvarné výchově*. Praha : SARAH, 2000. s. 163. ISBN: 80-902267-3-6.
- (4) HOLOMÍČKOVÁ, Zdislava. Nad všemi záhradkami je jedno společné nebe aneb výtvarná výchova jako příležitost k syntéze obrazu světa. Časť 2. In *Výtvarná výchova*, 1993/1994. roč. 34, č. 3, s. 43.
- (5) tiež

